

Tărâmul celălalt

Într-un convențional decor ce ne înfățișează locuința profesorului-arheolog. Ignorându-i agonia, celelalte personaje intră și ies din scenă în virtutea propriilor interese și generează tot soiul de încurcături. Încă din această fază putem desluși, grație modului scrupulos de lucru al lui Goga, potențialitățile textului: conturarea unor tipologii interesante, cărora actorii le dau viață – mai intens sau mai palid... Fiecare reușește, însă, măcar pentru câteva clipe, „să fie” personajul, să-i comunice substanța cu umor autentic. În rolul bărbierului-vraci de ocazie, Gheorghe V. Gheorghe, aici cu o fizionomie de Quasimodo, evocându-l, parcă, pe Charles Laughton în celebra peliculă, izbutește o creație inspirată. Ioana Citta Baci, o altă efigie a scenei gălățene, conferă blânde și stupidei Mătuși Anghelina o

candoare ce nu o va părăsi până la final.

În moarte clinică, Profesorul, personaj asimilat și construit perfect convingător de Grig Dristaru, ajunge, purtat de o luntre-gondolă suspendată, într-un cer de mucava: un rai balcanic mustind de patimile, înrâncenările și regretele vane ale celor ce-și trăiesc acolo nemurierea. Ecourile prezentului, pe care le află din gura mesagerului proaspăt descins de pe Pământ, furnizează pretextul revoltelor mărunt. Absurdul conviețuirii lor nu e dat de diferența de vârstă inversată – un tată mort tânăr și un fiu bătrân – sau de obiectele cu care au fost îngropați și care-i însoțesc, ci de platitudinea care-i domină. Fiecare dintre cei de jos își are aici un corespondent – tată, frate sau soț –, iar relațiile dintre ei vădesc simțul lui Claudiu Goga pentru ridicol și ironie satirică.

Comicul frizează, și de această dată, burlescul, dublat de replici irezistibile, presărate, din când în când, cu câte un picant „soarele mă-tii!”.

În această a doua parte – cea mai reușită – se remarcă din plin Cristian Gheorghe (soldatul sârb, victimă cu războiul în sânge), într-un portret inteligent și susținut, și noua achiziție a trupei, promițătorul Tudor Vlad Jipa, în rolul țiganului lăutar, pată de culoare într-o Europă răsăriteană ai cărei exponenți sunt și brutarul expropriat, și medicul utopist, și umilul ucenic într-ale științei, ce poartă în spinare, ca pe un destin, creanga copacului de care s-a spânzurat.

Trezit la viață, eroul nostru se întoarce în casa lui deja vândută, purtând mesaje vindicative ale celor de dincolo. Agitația pe care o stârnește, prea mare, îl doboară, și acest cercetător pasionat va pleca definitiv. Luntrea îl coboară din nou în peisajul de un bleu idilic, ce se aseamănă cu străvechi ruine.

Și aici, și acolo domnește bălciul zgomotos al deșertăciunilor...

Dincolo de calitățile pomenite, întregul suferă de un exces de butaforie, de gaguri nu întotdeauna inspirate, de un stil simplist, cuminte – care aparțin tot regizorului.

Poate că această piesă și acest spectacol cu muzică de Bregović (cu care, de altfel, Kovačević s-a întâlnit pe genericul filmului lui Kusturica, *Underground*) ar fi „cerut” o adevărată nebunie scenică, grotescă și zguduitoare. Ar fi fost pe măsura așteptărilor iscate de talentul și sensibilitatea lucidă a lui Claudiu Goga. Așa, avem de-a face doar cu o simplă comedie, punând în valoare actori de valoare. Și asta, spre deliciul unui public care are, în mod cert, nevoie de teatru.

Octavian Saiu

Cu Idiotul în Europa

Scriam acum câțva timp despre eforturile Teatrului „Radu Stanca” din Sibiu – și mai ales ale directorului său, Constantin Chiriac – de a se ridica, prin ameliorarea dotărilor, prin repertoriu și prin calitatea montărilor, la înălțimea Festivalului Internațional de Teatru din urbe. În lunile trecute de atunci, instituția a căpătat altă înfățișare – întreg interiorul a fost refăcut, rearanjat, remobilat –, așa încât arată acum, într-adevăr, ca un teatru european; există și proiecte pentru modificarea exteriorului, nu

foarte atrăgător, al clădirii. Lucru și mai important, au fost contactați regizori de anvergură (printre alții, Silviu Purcărete) și actori de renume, care vor colabora cu teatrul sibian; unii lucrează deja aici. Rezultatele au început să se vadă, chiar dacă există încă dezechilibre și disfuncționalități deloc mici. Dar, cum Constantin Chiriac are darul nu prea des întâlnit de a transforma inimaginabilul în posibil, viitorul se anunță, la Sibiu, cel puțin interesant.

Școala ucraineană de teatru

Astă primăvară, la Sibiu, cel mai comentat spectacol a fost, în timpul festivalului, *Idiotul* după Dostoievski, prezentat de o trupă din Ucraina în care juca (în Rogojin) și Constantin Chiriac. Nu apucaserăm să văd reprezentația, așa că ascultam cu interes cum feluritele voci descriau în extaz un moment sau altul, mârâiau blazate la evocarea câte unei „rezolvări” regizorale, exaltau ori vestejeau cutare sau cutare „prestație” actoricească ș.a.m.d. Oricum, spectacolul nu lăsa pe nimeni indiferent, ceea ce devenea în sine un merit.

S-a întâmplat, apoi, să întâlnesc numele regizorului ucrainean Andriy Zholdak – în ortografia dintre cele mai fanteziste (așa cum, mă bate gândul, este și aceasta) – pus în legătură, de obicei, cu nonconformismul, inventivitatea, noutatea. Având reflexele formate în climatul dezbatărilor sterile pe care *inteligenția* teatrală românească încearcă să le ște în jurul unui obiect, după părerea mea, foarte aproximativ definit – spectacolul „de tip nou” –, am căpătat, cvasi-inconștient, o rezervă interioară apriorică față de posibilele isprăvi scenice ale unui personaj ocupat, mi se părea mie, mai ales cu „facerea de valuri” *à n'importe quel prix* (Zholdak are și unele experiențe occidentale, anume la Paris). Această rezervă s-a menținut, minute lungi, la premiera sibiană a *Idiotului*, un *re-make* parțial al montării ucrainene. S-a menținut nu doar nezdruccinată, dar chiar alimentată de o seamă de acțiuni scenice ostentative (stropirea spectatorilor cu apă țâșnită din gura actorilor – și amestecată, hiperbolizam eu caragialian, cu milioane de bacterii virulente...), excesiv lungite sau inutile repetitive. Nu mai zic că și greu de înțeles, întrucât din romanul dostoievskian au rămas în textul de spectacol doar vreo șaisprezece pagini, întrucât nici rarele vorbe ce se rostesc pe scenă nu sunt întotdeauna inteligibile și întrucât, în sfârșit, puțină lume

IDIOTUL, scenariu de Andriy Zholdak și Valeriy Mamontov, după romanul lui Feodor Mihailovici Dostoievski. Adaptarea în limba română: Constantin Chiriac ● **TEATRUL „RADU STANCA” din SIBIU** ● Data reprezentației: 25 ianuarie 2001 ● Regia: Andriy Zholdak ● Scenografia: Olexandr Bilozub ● Muzica: Vadym Rakochi ● Distribuția: Virgil Flonda (Mișkin), Constantin Chiriac (Rogojin I), Gelu Potzoli (Rogojin II), Diana Văcaru Lazăr (Nastasia Filippovna), Ovidiu Moț (Lebedev), Codruța Vasîu (Aglaia Ivanovna, Pafnutievna), Dana Marina Lăzărescu (Pafnutievna), Viorel Rață (Călugărul). La pian: Sena Ducariu, la violoncel: Aurel Tancu; taraful „Cindrelul”.

★★★★

poate pretinde, cred, că ține minte pas cu pas acțiunea din *Idiotul*, îndelungile discuții ale personajelor, multe lor întâlniri, vizite, plimbări etc. Treptat, însă, și aproape fără să-mi dau seama când, această rezistență a început să se topească. Pe măsură ce, pe scenă, prindea viață o lume de sine-stătătoare, care trăia prin gesturi, grimase, „poze” ce caracterizau dintr-o dată un personaj; pe măsură ce se succedau imagini scenice construite nu doar „frumos” (regizorul a făcut și studii de artă plastică), dar și cu sens și rost – vezi finalul părții I, cu Mișkin și Nastasia Filippovna în picioare pe masa festivă „pătată” de o eșarfă roșu-aprins (vin? flori? sânge?); pe măsură ce sunetele adesea discordante, stridente ale vocilor se combinau cu tăcerile și cu muzica tulburătoare cântată la pian și violoncel, alcătuind un involucru sonor ce pulsa, și el, de o viață aparte; pe măsură ce lemnul și focul de pe scenă – elementele dominante – vorbeau, cu glasuri proprii, parcă, despre sălbăticia și puritatea simțămintelor unor fapte care se bucurau, pătimeau și mureau sau ucideau cu inocența ființelor fără de cuvânt. Pe măsură ce – din păcate – îmi dădeam seama de reaua diferență dintre ceea ce voia regizorul și ceea ce puteau actorii, fără a fi neapărat vinovați de această puțină putință, căci munca și dăruirea lor erau vizibile. În acest punct, intrată, calm, în tabăra admiratorilor lui Zholdak, am început să mă supăr (a câta oară, de mulți ani

încoace?) pe suficiența și orbirea care ne fac să credem în superioritatea „școlii românești de teatru”, când este evident că produsele ei țin tot mai greu pasul cu pretențiile actoriei moderne, reclamând control perfect al voci și al corpului, ureche muzicală, precizie a mișcărilor, acuratețe a expresiei etc., etc. Ar fi, totuși, nedrept să omit contribuția lui Virgil Flonda (intens dramatic, în Mișkin), a Dianei Văcaru Lazăr (cu o mobilitate corporală admirabilă) și a lui Constantin Chiriac (mizând mai ales pe prestanța fizică) la configurarea personajelor pe

Virgil Flonda și Diana Văcaru Lazăr

care, neîndoielnic, spectacolul se sprijină; așadar, cinste lor! Am plecat din cocheta sală și cu bucurie, și cu tristețe. Din ele încearcă să se nască, timidă, speranța.

Tropăieli în alb-negru

Acest spectacol este pentru mine o oportunitate... (adică o ocazie, un prilej – n.m., A.G.) de a anima picturile și muzica secolului al XVIII-lea (...), de a reinventa un comportament elegant, sensibil și spiritual... care lipsește din viața majorității contemporanilor noștri”, zice, în caietul-program, regizorul spectacolului, Mc. (adică Mihai

NUNTA LUI FIGARO de Beaumarchais. Traducerea: Anda Boldur, Valentin Lipatti ● **TEATRUL „RADU STANCA” din SIBIU** ● Data reprezentației: 26 ianuarie 2001 ● Regia, scenografia, ilustrația muzicală: Mc. Ranin ● Distribuția: Adrian Rățoi (Contele), Adrian Titieni (Figaro) Diana Văcaru Lazăr (Suzanne), Geraldina Basarab (Contesa), Rodica Mărgărit (Marceline), Gelu Potzoli (Bazile), Mihai Coman/George Bonceag (Chérubin), Miruna Văju (Fanchette), Ovidiu Moț (Bartholo), Viorel Rață (Don Gusman), Nae Floca-Acileni (Antonio), Mihai Coman (Double-Main), Florin Coșuleț (Pédrille).

★★